

Samaan virtaan ei voi astua kahta kertaa

Koronapandemia hellittää Suomessa otettaan ja etätyöstä aletaan palata tekemään töitä myös työpaikoille. Myös yliopistoissa käydään keskustelua siitä, mitä ovat uudet työtekemisen tavat ja käytännöt. Onneksi näyttää siltä, että puolin ja toisin ymmärretään, että mitään paluuta vanhaan ei ole. Kansallinen vahvuutemme on ollut toimiva tietotekniikka ja hyvä koulutustaso: infra, joka on mahdollistanut tietovarantojen käytön kotoa käsin ja henkilöstö, joka on osannut tätä tekniikkaa käyttää varsin omatoimisesti.

Puolentoista vuoden aikana on rakennettu paljon uutta, jonka kanssa on hyvä jatkaa: kokonaisia opintokokonaisuuksia on siirretty verkko-opinnoiksi, tallennettu luentoja ja harjoitustöitä vapaasti katsottaviksi, opeteltu monenlaisia etäkousohjelmia ja vuorovaikutusta etänä.

Monissa yliopistoissa on lähimenneisyydessä siirrytty monitilatoimistoihin, joissa on eritelty tiloja sen mukaan, miten töitä tehdään yhdessä tai erikseen. Pääsääntöisesti suunnittelussa ei ole otettu huomioon sitä, että tehtäisiin töitä yhdessä etätyössä olevien kanssa. Näin ollen melko uusiakin tiloja tulisi pystyä vielä muuttamaan ja ottamaan huomioon häiriöttömän tilan tarve myös työpaikalla työskenteleville. Yliopistomaailmassa tämä on erityisen tärkeätä, jotta tutkimus- ja asiantuntijatyöhön on mahdollista keskittyä.

Myös yliopistojen opiskelijat ovat uuden edessä. Useimmissa yliopistoissa 1- ja 2- vuosikurssien opiskelijat ovat jo kampuksilla, muiden vielä odottaessa vuoroaan palata. Jo nyt on huomattu, että kampuksilta puuttuu tiloja, joissa opiskelijat voivat olla aktiivisesti osallisina etäluentoihin. Pelkkä luennon kuuntelu on mahdollista vaikka kirjastossa, mutta vuoropuhelua siellä ei voi käydä.

Sisältö

- 1 Samaan virtaan ei voi astua kahta kertaa
- 2 Tarina tutkimusrahoituksen takaa
- 3 A working career outside the university premises
- 4 Yliopistojen työehtosopimus lähestyy murrosikää
- 4 Tampereen yliopiston yt-neuvottelut käynnissä
- 5 Liittojen yliopistosektorin yhteyshenkilöt

Tulevaa suunniteltaessa on tärkeätä kuunnella kaikkia työntekijöitä, sillä heillä on paras kokemus siitä, miten työt parhaiten sujuvat. Etä- ja lähityön yhdistelmät voivat olla erilaisia samanlaisissakin töissä, eikä sitä pitäisi estää. Toimintatapoja pitää voida rohkeasti kokeilla, ja jos jokin ei toimi, siitä voidaan luopua.

Yliotteen toimituskuntaan on kesän aikana liittynyt uusia jäseniä: Insinööriliiton **Anu Kaniin**, Lakimiesliiton **Petteri Kivelä**, Loimun **Aaro Riitakorpi** ja Tradenomien **Harri Westerlund**, tervetuloa mukaan! Tässä numerossa on ensimmäisiä heidän kirjoittamiaan juttuja, jatkossa saamme lisää.

■ **Outi Parikka**
neuvottelupäällikkö
Agronomiliitto

Tarina tutkimusrahoituksen takaa

Keväällä puoliväliriihestä kantautui kummallisia uutisia tutkimusrahoituksen leikkauksista. Istuvan hallituksen ohjelmaan ei ollut aiemmin sisältänyt leikkauksia koulutukseen ja tieteeseen. Julkisen talouden suunnitelmassa oli kuitenkin sovittu, että Suomen Akatemialle kohdentuisi 25 miljoonan euron leikkaukset strategisesta tutkimusrahoituksesta ja 10 miljoonan euron leikkaukset tutkimushankkeiden rahoituksesta vuodesta 2023 alkaen. Tämän lisäksi synkkiä pilviä on lisännyt viime aikoina myös rahapeliuottojen alenema. Näiden osalta tuottojen alenema kompensoidaan vuoteen 2023 saakka mutta sen jälkeen tilanne on vielä avoinna. Kevään puoliväliriihi oli muutoinkin erikoinen näytelmä, jossa pelattiin politiikkaa hallituksen kabineteissa. Voitaneenkin sanoa, että tutkimusrahoituksen leikkaukset olivat kenties tämän pelin työtapaturma.

Sillä jo kesän aikana syntyi voimakasta keskustelua ja halua eri puolin palauttaa tutkimusrahoitukseen kohdistuneet leikkaussuunnitelmat. Ministerin vaihduttua Saarikosta Kurviseen otti Kurvinen pragmaattisesti tiederahoituskustelun haltuunsa. Hän lähti edistämään mahdollisuutta perua suunnitelmissa olleet leikkaukset ja saikin muut pian tuekseen. Niinpä peli pelattiin uudelleen ja budjettiriihessä kohdennetut leikkaukset katosivat yhtä nopeasti kuin ilmaantuivatkin.

Mitä tämä kaikki kertoo politiikan halusta rahoittaa tiedettä? Ollaan veitsenterällä. Vuoden 2023 jälkeinen aika hämärän peitossa mutta tulee vastaan todella nopeasti. Nyt onkin oivallinen aika tiedeyhteisönä yhdessä kantaa huolta tieteenrahoituksen jatkuvuudesta ja pohjasta. Tavoitteena on laajalti ollut saavuttaa TKI-rahoituksen tasona neljä prosenttia bruttokansantuotteesta. Nyt taso liikkuu alle kolmessa prosentissa, joten leikkaukset eivät ainakaan edistä tavoitteen saavuttamista. Tieteen tekeminen Suomessa on kansainvälisytemme ja menestyksemme aivan ydinkysymyksiä.

■ Mika Parkkari

koulutuspolitiikan erityisasiantuntija
Suomen Ekonomit / Finlands Ekonomer

A working career outside the university premises

Many of us have an international background. Now settled in Finland, perhaps with studies and research work in our history, a job in Finland is the next step. This happens with increased frequency outside the university and applies to both to those with a master's and PhD degree. However, this is not always straight forward.

Our experience of work and studies may vary significantly. We are active in different disciplines. All of this affects what kind of jobs and where we can pursue. Colleagues with a background in natural sciences and technology may find it easier to become employed. Also, our geographical location is important. A new job may require relocation to other parts of Finland. At this point some of us ask that if I relocate, should I relocate outside Finland!

There are a lot of jobs, and the number is increasing day by day. Looking for a job and finding one is still a hard task for anyone, let alone for somebody with a foreign background.

There are attitudes and prejudices. We are not always treated as individuals but rather like representatives of countries and cultures. To prove our competence is a challenge. If we cannot overcome this and at least get an invitation to an interview where we can be the individuals that we are. Here I say: Don't give up! Go for the opportunities that are out there.

I frequently face the question about language skills, especially skills in the Finnish language. Yes, it is an asset to prove at least some knowledge in the Finnish language. In many cases the language skills are not that important for performing the work. But out of habit or comfort, the requirement stays. Don't let that discourage you. Apply for the jobs anyway. And then ask wouldn't you qualify as you are. Let your personal presence at the interview make the difference. Finland has its own minority that is in many cases non-Finnish speaking. They speak Swedish and sometimes they face that same situation as far as the Finnish language →

→ is required. During the summer I had the privilege of having two young non-Finnish colleagues who made a terrific work (on how international talents in tech can work in Finland) in an organization that until this moment had been solely Finnish speaking. The universities offer training in language skills, in particular Finnish. Join those courses.

The Finnish Väestöliitto is working on recognizing international talent. We need more people in our working life. It's in the news and that's what everybody is talking about. But here talk and reality don't meet, yet.

Although we are not always treated equally because of our international background we must keep trying. Our trade unions offer advice and even career services that have a positive impact on our chances to find a new job and career. We need to create professional networks from the moment we arrive to Finland. The networks must include native Finns to enable understanding the local working culture and society and to root us here.

Activity during our studies and when we are PhD candidates enhance our chances yet a bit more. Meet with fellow students, colleagues, project partners and neighbours. Go for coffee breaks and have lunch together with others, at least occasionally.

Once you get the job outside the university, continue with the advice above. Finnish working life is not harder nor easier than it is in other countries and cultures. But it is different. We greet fellow co-workers on a first name basis, including top management. We are expected to work independently whilst at the same time there is no shame in going to ask for advice and help. We are, on one hand expected to deliver on time and do our part. When we see that isn't possible, we are on the other hand expected to say it. If coming from a different culture this may at first seem strange. Still, this is how it is here; Honest and straightforward.

We have, of course our difficulties as well. This is not yet Paradise on Earth. Should things go wrong then we have legislation and processes for that, no matter what our background is. We can also get support and advice from our unions and local union representatives. This is all done on a confidentiality basis.

With a slightly blue tone I have tried to tell you that go for the opportunities here in Finland. We have a country that cares for people and where life is stable. It may be difficult to get started, but after that there are plenty of opportunities. Explore all the possibilities to learn Finnish and build your networks. Call us for advice. And have a good working life in Finland.

■ **Dr. Daniel Valtakari**

Senior adviser, Universities and international affairs
Tekniikan akateemiset TEK
Academic Engineers and Architects in Finland TEK

Yliopistojen työehtosopimus lähestyy murrosikää

Tällä hetkellä voimassa olevan yliopistojen yleisen työehtosopimuksen sopimuskausi päättyy 31.3.2022. Tällöin ollaan tilanteessa, jolloin toimialan työehtoja keskeisiltä osiltaan sääntelevä sopimusrakenne on saavuttanut jo reilun 12 vuoden iän. Lyhyt katsaus kuluneeseen reiluun vuosikymmeneen lienee täten paikallaan.

Työehtosopimusten merkityksestä käytävä keskustelu on saanut Suomessa aivan uusia kierroksia sen jälkeen, kun yksityisen sektorin tärkeimmät vientiliitot Metsäteollisuus ja Teknologiateollisuus ilmoittivat tovi sitten luopuvansa joko kokonaan tai osittain toimialoja kokonaisuudessaan koskeneista työehtosopimuksista. Tätä artikkelia kirjoitettaessa on edelleen epäselvää, millaisilla työehtoja säätelevillä sopimusrakenteilla vientisektori jatkossa operoi.

Vuonna 2010 yleistilanne ei onneksi ollut aivan samanlainen kuin nyt. Istuva maan hallitus oli päättänyt muutamia vuosia aikaisemmin suurisuuntaisesta yliopistosektorin reformista, jonka seurauksena yliopistot irrotettiin valtio-organisaatiosta ja yliopistoille annettiin taloudellis-hallinnollinen autonomia. Lakimuutoksen yhteydessä yliopistoille annettiin myös itsenäinen työnantaja-asema ja yliopistojen kaikki palvelussuhteet muutettiin virkasuhteista työsuhteiksi.

Työnantaja-aseman muutos merkitsi sitä, että yliopistojen henkilöstöön ei ollut enää mahdollista soveltaa valtion virkaja työehtosopimuksia. Jatkon osalta ensimmäisenä keskeisenä kysymyksenä oli yliopistojen työnantajajärjestäytyminen. Työehtosopimus on nimittäin nimenomaan järjestäytyneen työmarkkinakentän instrumentti. Muutamien erilaisten vaihtoehtojen harkinnan jälkeen yliopistot päättivät järjestäytyä silloiseen Yksityisen Opetusalan Liittoon (nykyinen Sivistystyönantajat). Työntekijäpuolta edustivat sen sijaan valtiosektorilta tutut sopijat eli Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO, Palkansaajajärjestö Pardia (nykyinen PRO) sekä Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL.

Yliopistosektorin ensimmäinen oma työehtosopimus saatiin aikaan pitkien neuvottelujen ja lakonuhan jälkeen maaliskuun alkupuolella 2010. Neuvotteluissa hiersivät monet asiat, joista yhtenä keskeisimmistä sairausajan palkkaa koskevat määräykset, jotka valtion sopimusrakenteessa eroavat virkasuhteisten ja työsuhteisten osalta. Lopputuloksena oli joka tapauksessa ehtojen varsin kelvollinen yhteensovitus.

Sopimuskaudet ovat vuoden 2010 jälkeen seuranneet toisiaan ja tällä hetkellä käynnissä on kuudes sopimuskausi. Oikeastaan kertaakaan ainakaan ensimmäisen neuvottelukierroksen jälkeen yliopistosektorin työehtoja ei olla päästy neuvottelemaan ilman ulkopuolisia ärsykeitä. 2010-lukua sävyttivät useat kansantaloutemme ongelmat ja tästä syystä erilaiset raami- ja kilpailukyky sopimukset asettivat melko tarkat reunaehdot sopimiselle. Vuonna 2018 yliopistoTES saatiin aikaan vasta lakonuhan ja Helsingin yliopistossa toteutuneen lakon jälkeen. Viimeisimmällä TES-kierroksella 2020 saimme sitten riesaksemme koronan neuvotteluvaiheen juuri käynnistettyä.

Työehtosopimus on elävä ja kehittyvä asiakirja, vaikka siltä asia ei aina rivityöntekijän näkökulmasta näytäkään. Pikavoittoa TES-pöydissä on kovin harvoin saatavissa, mutta sitkeällä työllä ja neuvottelusuhdeiden rakentamisella päästään aina joitakin askelia eteenpäin. Ylipäänsä on syytä muistaa, että työehtosopimuksen olemassaolo on jo itsessään arvokas asia. Yliopistojen TES sisältää käytännön vastauksia ja toimintaohjeita moniin tilanteisiin, jotka ovat työntekijöiden työsuhteissa arkipäivää, mutta samoin ratkaisuja löytyy harvinaisempiin tapauksiin, jotka eivät työn arjessa tule monellekaan mieleen. Kaikki työntekijäliittoihin kuuluvat voivat täten olla ylpeitä siitä, että ovat osa (teini-ikäistä) järjestelmää, joka ylläpitää kattavia työehtoja kaikille yliopistolaisille.

■ Petri Toiviainen

neuvottelupäällikkö

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry

Tampereen yliopiston yt-neuvottelut käynnissä

Tampereen yliopiston yt-neuvotteluihin osallistuvien henkilöstön edustajien tueksi on perustettu asiantuntijaryhmä. Se vastaa kysymyksiin yt-lainsäädännöstä ja käsittelee myös muita työsuhteiden päättämistä koskevia juridisia kysymyksiä. Tausaryhmän ovat perustaneet JUKO ja sen yliopistosektorin liitot, Ammattiliitto Pro ja Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL.

– Yliopistojäsentemme neuvotteluista huolehtivat todella kokeneet pääluottamusmiehet. Kokeneellekaan luottamus henkilölle yt-neuvottelut eivät koskaan ole helpot, painottaa JUKOn neuvottelupäällikkö **Katja Aho**.

Neuvottelutaidon lisäksi luottamushenkilöiltä edellytetään työehtosopimuksen, työlainsäädännön ja yt-lain tuntemusta, organisaation taloudellisen tilanteen ymmärtämistä sekä luovuutta ja pelisilmää.

– Työnantajalle pitää osata esittää oikeita kysymyksiä, mutta pitää olla valmius esittää myös todellisia vaihtoehtoja irtisanomisten välttämiseksi, järjestöt toteavat tiedotteessaan.

Tampereen yliopiston yli tuhatta henkilöä koskevat yt-neuvottelut alkoivat hämmentyneissä tunnelmissa tiistaina 21. syyskuuta. →

→ Taloudesta ei yhteistä näkemystä

Yhteistoimintaneuvottelut alkoivat neuvottelualoitteen läpikäymisellä 21.9.2021. Työnantajan esittämät taloudelliset perustelut olivat samat kuin neuvottelualoitteessa, ja ne on esitelty tiedotustilaisuuksissa henkilöstölle. Työntekijöitä edustavat neuvottelijat eivät olleet vakuuttuneita, että esitetyt taloustiedot antavat yliopiston taloudesta riittävän kuvan. Neuvottelijat haluavat lisää selvyttä yhteistoiminta-aloitteen taloudellisten perusteiden ja yliopiston toiminta- ja taloussuunnitelman sekä tilinpäätöksen väliseen ristiriitaan. Vuoden 2020 tilinpäätöksessä Tampereen yliopiston pääomarakenne on todettu vahvaksi.

Yliopiston hallitus on aiemmin linjannut, että sijoitusten tuotoilla voidaan kattaa talouden toiminnallista alijäämää. Neuvottelujen alkaessa yliopisto on esittänyt, että säästöjä tarvitaan eikä ilman irtisanomisia selvitä.

Järjestöt muistuttavat, että yt-neuvotteluissa on kaksi osapuolta: työnantaja ja työntekijöitä edustavat pääluottamusmiehet. Kumpikin osapuoli voi esittää ratkaisunsa ja vaihtoehtonsa yliopiston tilanteeseen.

■ Katja Aho

neuvottelupäällikkö
JUKO

Liittojen yliopistosektorin yhteyshenkilöt:

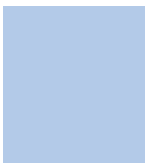
Agronomiliitto

Outi Parikka, neuvottelupäällikkö
puh. (09) 2511 1642, 040 901 1642
outi.parikka@agronomiliitto.fi
www.agronomiliitto.fi

Akavan Erityisalajat

Anna Zibellini, työmarkkinalakimies
puh. 020 1235 353
anna.zibellini@akavanerityisalajat.fi
www.akavanerityisalajat.fi

Insinööriliitto IL

Anu Kaniin, työehtoasiantuntija
anu.kaniin@ilry.fi
www.ilry.fi

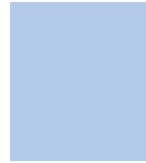
Luonnon-, ympäristö-, ja metsätieteilijöiden liitto Loimu

Aaro Riitakorpi, koulutus- ja elinkeinopoliittinen asiantuntija
puh. (09) 6226 8516
aaro.ritakorpi@loimu.fi
www.loimu.fi

Suomen Ekonomit / Finlands Ekonomer

Mika Parkkari, koulutuspolitiikan erityisasiantuntija
puh./tfn. 040 080 2145
mika.parkkari@ekonomit.fi
www.ekonomit.fi

Suomen Lakimiesliitto

Petteri Kivelä, neuvottelupäällikkö, OTK
Puh. 041 458 0038
petteri.kivela@lakimiesliitto.fi
www.lakimiesliitto.fi

Suomen Psykologiiliitto

Annamari Jokinen, pääsihteeri
puh. 040 865 6630
annamari.jokinen@psyli.fi
www.psyli.fi

Tekniikan akateemiset TEK

Daniel Valtakari, asiamies
puh. (09) 2291 2237, 040 7720 276
daniel.valtakari@tek.fi
www.tek.fi

Tradenomiliitto TRAL ry

Harri Westerlund, erityisasiantuntija julkinen sektori, Special Advisor
puh. 040 839 5909
harri.westerlund@tradenomi.fi
www.tradenomi.fi

Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry

Petri Toiviainen, neuvottelupäällikkö
puh. 010 231 0354
petri.toiviainen@yhteiskunta-ala.fi
www.yhteiskunta-ala.fi